

***Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης
για την Προστασία
της Μεσογειακής Φώκιας στην Ελλάδα
2009-2015***

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας στην Ελλάδα, 2009-2015

Βιβλιογραφική αναφορά: Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας στην Ελλάδα, 2009-2015. G. Notarbartolo Di Sciara, Σ. Αδαμαντοπούλου, Ε. Ανδρουκάκη, Π. Δενδρινός, Α. Καραμανλίδης, Β. Παράβας, Σ. Κοτομάτας. ΜΟm, 2009. σελ.22.

Ευχαριστίες

Αυτή η έκδοση δεν θα είχε ετοιμαστεί χωρίς την υποστήριξη του συνόλου των στελεχών της ΜΟm καθώς επίσης και του Γιώργου Παξιμάδη, Δημήτρη Καραβέλα και Κωνσταντίνου Λιαρικού από το WWF Ελλάς. Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τους Drs. George (Bud) Antonelis, Harun Guclusoy, David Lavigne, και Graham Pierce για τα σχόλιά τους και την ουσιαστική συμβολή τους στην διαμόρφωση της δομής της Στρατηγικής.

Copyright: ΜΟm, 2009

Η έκδοση αυτή παράχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE-Nature: MOFI: Μεσογειακή φώκια και αλιεία: Αντιμετωπίζοντας τη σχέση αλληλεπίδρασης στις ελληνικές θάλασσες. Το πρόγραμμα MOFI υλοποιείται με τη συνδρομή του χρηματοδοτικού μέσου LIFE της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας, της Τράπεζας Πειραιώς και της IFAW.

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή	- 1 -
2. Σκοπός	- 2 -
3. Στόχοι	- 2 -
3.1. Σκεπτικό των στόχων	- 2 -
3.2. Επεξηγηματικά σχόλια για τον κάθε στόχο	- 4 -
4. Το Σχέδιο Δράσης	- 7 -
4.1. Δράσεις που σχετίζονται με τον Στόχο 1: Η καθιέρωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας ως εθνική προτεραιότητα	- 7 -
4.2. Δράσεις που σχετίζονται με τον στόχο 2: Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας	- 8 -
4.3. Δράσεις που σχετίζονται με τον Στόχο 3: Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται	- 9 -
4.4. Δράσεις που σχετίζονται με τον στόχο 4: Η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία του είδους σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματική εφαρμογή τους, έτσι ώστε να περιοριστούν οι απειλές και να μη χαθούν οι πληθυσμοί και οι βιότοποι της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα.-	11 -
5. Αναθεώρηση και Αξιολόγηση της Στρατηγικής	- 12 -
6. Πλάνο Υλοποίησης	- 13 -

1. Εισαγωγή

Παρά τη μέχρι σήμερα μη ικανοποιητική κατάσταση προστασίας της μεσογειακής φώκιας σε παγκόσμιο επίπεδο, το είδος είναι ακόμα δυνατό να σωθεί.

Η *Monachus monachus* συνεχίζει να παραμένει στην Κόκκινη Λίστα των απειλούμενων ειδών στην κατηγορία *Κρισίμως Κινδυνεύον*, όπως ακριβώς ανακηρύχτηκε πριν από 13 χρόνια από την Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης (IUCN). Η γενική τάση του πληθυσμού του είδους εξακολουθεί να είναι πτωτική και δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για την ανάκαμψή του πουθενά στη Μεσόγειο. Παρόλα αυτά, και ενάντια στις προβλέψεις, μικροί αναπαραγόμενοι πληθυσμοί φωκών συνεχίζουν να υπάρχουν στην Ελλάδα (καθώς και στην γειτονική Τουρκία), δίνοντάς μας λόγο να ελπίζουμε. Η πορεία για την ανάκαμψη του είδους -που σκιαγραφείται σε αυτή τη Στρατηγική- είναι ιδιαίτερα σαφής· η αναγκαία θεσμική προστασία υφίσταται σε ικανοποιητικό βαθμό· η βιολογική, οικολογική και κτηνιατρική γνώση, παρόλο που δεν είναι πλήρης, είναι σημαντική και ουσιαστική· οι απειλές έχουν προσδιοριστεί και τα μέτρα για την αντιμετώπισή τους είναι ξεκάθαρα.

Γιατί λοιπόν είναι τόσο δύσκολο να εμποδίσουμε τις μεσογειακές φώκιες να εξαφανιστούν και να τις κάνουμε να ανακάμψουν; Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι κάθε προσπάθεια για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητάς του, και ιδιαίτερα της μεσογειακής φώκιας που μπορεί εύκολα να καθιερωθεί σαν σύμβολο μια τέτοιας δράσης προστασίας, μπορεί να καθοδηγηθεί μόνο από αξίες. Η προστασία της μεσογειακής φώκιας και του βιοτόπου της στην περιοχή εξάπλωσής της, είναι μια υποχρέωση που η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να αναλάβει, μέσω πολλών εθνικών, περιφερειακών, ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμικών εργαλείων. Όμως, το μέλλον της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα θα εξασφαλιστεί μόνο εάν ένα σημαντικό μέρος της ελληνικής κοινωνίας προσδώσει στο συγκεκριμένο είδος την αξία που του αρμόζει. Μόνο εάν η διατήρηση της μεσογειακής φώκιας θεωρηθεί σύμβολο της αναστροφής της πορείας της καταστροφής της φύσης που απειλεί τη Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Δυστυχώς είμαστε μακριά από αυτές τις συνθήκες, αφού μεγάλο μέρος της κοινωνίας παραμένει απαθές στην κρίσιμη κατάσταση της μεσογειακής φώκιας και αδιαφορεί για τις απειλές που αντιμετωπίζει ο βιότοπός της. Αυτή ακριβώς είναι η κύρια πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίσει αυτή η Στρατηγική.

Επιπλέον όμως, υπάρχει μία ακόμα αξία για την οποία πρέπει να δεσμευτεί η ελληνική κοινωνία για την προστασία της μεσογειακής φώκιας. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η προστασία της μεσογειακής φώκιας υπερβαίνει τους εθνικούς ορίζοντες. Καθώς συνεχίζεται η μείωση του είδους στη Μεσόγειο, με την εξαφάνιση αναπαραγόμενων πληθυσμών από τη δυτική Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα, η ευθύνη της διατήρησης της μεσογειακής φώκιας βρίσκεται πλέον στα χέρια μιας «χούφτας» χωρών της ανατολικής Μεσογείου. Από αυτές, η Ελλάδα είναι η χώρα που φιλοξενεί ακόμα τους περισσότερους και σημαντικότερους βιότοπους και τους μεγαλύτερους πληθυσμούς του είδους. Εδώ, διασκορπισμένοι σε απομακρυσμένες και μη αναπτυγμένες περιοχές κατά μήκος της εκτεταμένης ακτογραμμής της Ελλάδας, πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας συνεχίζουν να αναπαράγονται. Καθώς οι μεγαλύτεροι εναπομεινάντες πληθυσμοί του είδους βρίσκονται τώρα στις ελληνικές θάλασσες, η διατήρηση της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα είναι το μοναδικό σημαντικό μέτρο σε παγκόσμιο επίπεδο, που μπορεί να αναστρέψει την φθίνουσα πορεία του είδους στη Μεσόγειο και να το σώσει από την εξαφάνιση.

Αυτή η «Νέα Στρατηγική» βασίστηκε στην «Εθνική Στρατηγική του 1996», αξιοποιώντας τις επιτυχίες και τα επιτεύγματά της και μαθαίνοντας από τις αδυναμίες και τις αποτυχίες της. Τα περισσότερα από τα εργαλεία και τα μέσα προστασίας που προσδιορίστηκαν στην «Στρατηγική του 1996», διατηρήθηκαν και στη «Νέα Στρατηγική». Προσαρμόστηκαν όμως, με την αποκτηθείσα εμπειρία, ανάλογα με την πρόοδο που επιτεύχθηκε στους διάφορους τομείς. Λαμβάνοντας υπόψη την σημερινή κατάσταση του είδους, το οποίο αν και *κρισίμως κινδυνεύον* συνεχίζει να αναπαράγεται σταθερά στους φυσικούς βιότοπους του στην Ελλάδα, σε αντίθεση με την «Στρατηγική του 1996», η αναπαραγωγή σε αιχμαλωσία και η δημιουργία νέων αποικιών δεν συμπεριελήφθησαν σαν εν δυνάμει μέτρα στη «Νέα Στρατηγική». Η κύρια διαφορά μεταξύ των δύο στρατηγικών είναι στη μεθοδολογία. Για να είναι ευκολότερη η αξιολόγηση της, η «Νέα Στρατηγική» διαρθρώνεται σε σκοπό, στόχους και δράσεις, συνδεδεμένα όλα σε ένα πλαίσιο εμπνευσμένο από την «Προσέγγιση Λογικού Πλαισίου/Logical Framework Approach» (e.g., AusAID 2005). Η Στρατηγική περιλαμβάνει έναν μακροπρόθεσμο σκοπό, ορίζει τέσσερις σαφείς στόχους για την επίτευξη του σκοπού αυτού, και καθορίζει τις συγκεκριμένες δράσεις που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι στόχοι. Οι δράσεις

περιγράφονται στο Σχέδιο Δράσης και κατηγοριοποιούνται σε μορφή πίνακα στο Πλάνο Υλοποίησης, όπου προτείνονται και συγκεκριμένοι δείκτες αξιολόγησης των δράσεων και επίτευξης των στόχων.

2. Σκοπός

Ο μακροπρόθεσμος σκοπός της Στρατηγικής για την προστασία της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα, είναι:

« να διασφαλιστεί η ανάκαμψη και η μακρόχρονη βιωσιμότητα της μεσογειακής φώκιας στα ελληνικά νερά»

3. Στόχοι

Για την επίτευξη του στρατηγικού σκοπού, καθορίζονται οι ακόλουθοι τέσσερις στόχοι για την περίοδο 2009 έως το 2015:

- Στόχος 1. Η καθιέρωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας ως εθνική προτεραιότητα.
- Στόχος 2. Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας.
- Στόχος 3. Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται.
- Στόχος 4. Η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία του είδους σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματική εφαρμογή τους, έτσι ώστε να περιοριστούν οι απειλές και να μη χαθούν οι πληθυσμοί και οι βιότοποι της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα.

3.1. Σκεπτικό των στόχων

Η Στρατηγική καλύπτει μια περίοδο επτά χρόνων, και για την επίτευξη του σκοπού της διαμορφώνεται μια σειρά αλληλένδετων στόχων. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι μεσογειακές φώκιες επηρεάζονται από πολλές και διαφορετικές απειλές, οπότε η ταυτόχρονη αντιμετώπιση όλων των απειλών κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα αποτελεί την πιο ενδεδειγμένη στρατηγική επιλογή. Όμως, ακόμα και σε αυτήν την «ολιστική» προσέγγιση είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε το γεγονός ότι κάποιες από τις απειλές έχουν διαφορετική σημασία σε σχέση με τις άλλες. Για παράδειγμα, η εξάλειψη της ηθελμημένης θανάτωσης φωκών από τους ψαράδες μπορεί από μόνη της να κάνει τεράστια διαφορά, ίσως και να αναστρέψει την τάση μείωσης του πληθυσμού του είδους, ακόμα και αν δεν αλλάξουν όλοι οι άλλοι παράγοντες. Τέτοιες προσεγγίσεις και επιλογές είναι καθοριστικής σημασίας όταν οι διαθέσιμοι πόροι και ο διαθέσιμος χρόνος δεν είναι επαρκείς, όπως στην περίπτωση της διατήρησης της μεσογειακής φώκιας.

Για να είναι αποτελεσματική η Στρατηγική, θα πρέπει οι δράσεις προστασίας της μεσογειακής φώκιας που θα υλοποιηθούν να στοχεύουν στην ελληνική κοινωνία σε δύο διαφορετικά επίπεδα: τοπικά και εθνικά. Οι δράσεις σε αυτά τα επίπεδα θα πρέπει να είναι συντονισμένες, αλληλένδετες και παράλληλα εφαρμόσιμες.

Σε **τοπικό επίπεδο**, οι περιοχές με σημαντικούς βιοτόπους αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας, δηλαδή περιοχές όπου γεννιούνται τακτικά μικρά, αποτελούν μοναδική ευκαιρία για την δημιουργία «πυρήνων προστασίας», όπου οι διάφορες ενδεδειγμένες δράσεις θα υλοποιούνται με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, με την δέουσα επιστημονική τεκμηρίωση, με χρηστή διαχείριση, με αμοιβαία εμπιστοσύνη και με οικονομική προοπτική. Τέτοιες σημαντικές περιοχές για τη μεσογειακή φώκιας θα πρέπει να αναδειχθούν σαν παραδείγματα «καλής πρακτικής» - όπου οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας διατηρούνται και ενδυναμώνονται και οι τοπικές κοινωνίες, με έμβλημα τη μεσογειακή φώκια, γίνονται φύλακες του θαλάσσιου περιβάλλοντος - και να χρησιμοποιηθούν για να προωθήσουν τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς μια πετυχημένη συνταγή για τη διαχείριση του είδους. Τέτοια «μοντέλα», μολονότι ημιτελή ακόμα, υπάρχουν ήδη σε περιοχές, όπως π.χ. η Κάρπαθος, και θα πρέπει να βελτιωθούν άμεσα με πλήρη θεσμική υποστήριξη, και να αναπαραχθούν και αλλού.

Ιδανικά, ο ηγετικός ρόλος σε αυτή την προσπάθεια θα πρέπει βαθμιαία να περάσει από τις εξειδικευμένες και εθνικής εμβέλειας μη κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις (όπως η ΜΟm) στις τοπικές κοινότητες, που συνδέονται άμεσα με την τοπική πραγματικότητα. Θα πρέπει όμως οι τοπικές κοινωνίες, ακόμη και εάν χρειαστεί κάποιος χρόνος, να λειτουργούν με αυστηρά περιβαλλοντικά κριτήρια, ηθικά πρότυπα και χρηστή και διαφανή διακυβέρνηση. Αυτό θα επέτρεπε στις εθνικής εμβέλειας Περιβαλλοντικές Οργανώσεις να επενδύσουν στον στρατηγικό συντονισμό και στην υποστήριξη αυτής της προσπάθειας. Οι κάτοικοι των περιοχών αυτών θα πρέπει να αντιδράσουν στην υποβάθμιση των θαλασσών τους, που γίνεται μπροστά στα μάτια όλων, αποφασίζοντας να πάρουν οι ίδιοι πρωτοβουλίες και να δράσουν. Εάν η ώθηση για δράση προέλθει από τις ίδιες τις τοπικές κοινωνίες η πιθανότητα επιτυχίας μιας τέτοιας προσπάθειας αυξάνεται σημαντικά, ιδιαίτερα όταν υπάρχει εξωτερική βοήθεια σε θέματα υποστήριξης, διευκόλυνσης, συνδεσιμότητας και δημιουργίας υποδομών και τεχνογνωσίας. Τα οικονομικά κίνητρα που προκύπτουν από μια σοφότερη διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος - π.χ. η δημιουργία Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ) για την προστασία των ιχθυοαποθεμάτων και της μεσογειακής φώκιας και της τοπικής οικονομίας - πρέπει να φέρουν γρήγορα, σαφή και αδιαμφισβήτητα πλεονεκτήματα στις τοπικές κοινωνίες. Η ευθύνη της συνύπαρξης με τις μεσογειακές φώκιες και της προστασίας τους δεν πρέπει να επιβαρύνει αποκλειστικά τις τοπικές κοινωνίες.

Σε **εθνικό επίπεδο**, διάφορες κατευθύνσεις πρέπει να ακολουθηθούν συγχρόνως. Κατ' αρχάς, η διάσωση της μεσογειακής φώκιας από την εξαφάνιση πρέπει να συμβολίζει μια εθνική προσπάθεια, που εμπλέκει τον καθένα, για την διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος της χώρας και την επαναφορά του σε μια επιθυμητή φυσική κατάσταση.

Η θάλασσα και η παράκτια ζώνη είναι ένας από τους σημαντικότερους φυσικούς πόρους της Ελλάδας, με ιδιαίτερα σοβαρές οικονομικές προεκτάσεις (π.χ. τουρισμός). Το θαλάσσιο περιβάλλον στην Ελλάδα θεωρείται γενικά ότι είναι σε καλή κατάσταση σε σχέση με αυτό της υπόλοιπης Μεσογείου, εντούτοις αυτό οφείλεται στη σχετικά χαμηλή πίεση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου) διάσπαρτες μάλιστα κατά μήκος της μεγάλης ακτογραμμής, παρά στη συνειδητή διαχείριση του. Αντιθέτως, η στάση της Ελλάδας απέναντι στο θαλάσσιο περιβάλλον της (πέρα από ένα στενό κύκλο ανθρώπων που ασχολούνται με την μελέτη και προστασία του) χαρακτηρίζεται από σχετική κρατική απραξία σε συνδυασμό με αδιαφορία από τους μεμονωμένους χρήστες, που εμφανίζονται να θεωρούν τα αγαθά και τις διεργασίες του θαλάσσιου περιβάλλοντος ανεξάντλητα και δεδομένα παρά τη συνεχή υποβάθμιση του. Στην πραγματικότητα, τα σημάδια της υποβάθμισης (π.χ. υπεραλίευση, παράκτια κακοδιαχείριση, ρύπανση, απώλεια βιοποικιλότητας) είναι ήδη αρκετά ορατά σε έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό περιοχών. Όμως, ίσως υπό την επίδραση ενός συνδρόμου «μετατόπισης των καθοριστικών ορίων» (Pauly 1995), δεν φαίνεται να γίνονται επαρκώς αντιληπτά από το ευρύ κοινό. Επιπλέον, τα πολιτικά πλεονεκτήματα της διάσωσης της μεσογειακής φώκιας, καθώς επίσης και το πολιτικό κόστος του να αφεθεί να εξαφανιστεί, δεν έχει γίνει πλήρως κατανοητό από τους σχετικούς τομείς της ελληνικής κοινωνίας. Οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων στην Ελλάδα πρέπει να προκληθούν από την κοινωνία πολιτών, μέσω προσεκτικά σχεδιασμένων εκστρατειών, έτσι ώστε η πίεση για την παραμέληση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας να γίνει έντονη, ενώ παράλληλα η επιδοκιμασία για την λήψη πρωτοβουλιών και την επίτευξη προόδου να τους δώσει πολιτική ώθηση. Η ελληνική περιβαλλοντική κοινότητα, και ιδιαίτερα η ΜΟm, έχει ήδη επιτύχει ουσιαστική πρόοδο σε αυτήν την κατεύθυνση· οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συνεχιστούν με αμείωτη ένταση. Με αυτό το στόχο, θα πρέπει να δομηθεί το κατάλληλο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που θα εξασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων προστασίας. Η στρατηγική προστασίας της μεσογειακής φώκιας και η εφαρμογή της πρέπει να καθιερωθεί εθνικά, καθώς και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σαν παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής, και να ενσωματωθεί πλήρως στην γενικότερη στρατηγική για τη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Ιδανικά, η μεσογειακή φώκια πρέπει να γίνει το σύμβολο μιας ανανεωμένης προσπάθειας για την προστασία της θάλασσας στην Ελλάδα. Η υπάρχουσα κατάσταση θα πρέπει άμεσα να ανατραπεί, αν η Ελλάδα θέλει το θαλάσσιο περιβάλλον της να συνεχίσει να αποτελεί τον βασικό φυσικό της πόρο και ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Δεύτερον, πρέπει να εξασφαλιστεί η γνώση της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας που είναι σημαντική για τις ενέργειες προστασίας. Τέτοια γνώση μπορεί να μην είναι άμεσα καθοριστική στην ανάκαμψη της μεσογειακής φώκιας: όπως προαναφέρθηκε, κάποια εξαιρετικά επείγοντα διαχειριστικά μέτρα, όπως η εξάλειψη των συνεχιζόμενων ηθελημένων θανατώσεων, δεν απαιτούν νέα επιστημονική γνώση. Εντούτοις, ο συνεχής εμπλουτισμός της γνώσης μέσω δράσεων παρακολούθησης και ερευνητικών προγραμμάτων, σε συνδυασμό με τις κατάλληλες

διαχειριστικές δράσεις, θα ενισχύσει σημαντικά και θα επιταχύνει την ανάκαμψη του είδους. Τρίτον, τα μέτρα προστασίας σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση και μείωση των απειλών, μέσω της ρύθμισης της ανθρώπινης παρουσίας και των πιθανών επιβλαβών δραστηριοτήτων, πρέπει να υιοθετηθούν θεσμικά και να εφαρμοστούν αποτελεσματικά.

3.2. Επεξηγηματικά σχόλια για τον κάθε στόχο

Στόχος 1. Η καθιέρωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας ως εθνική προτεραιότητα

Η αξία της προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα πρέπει να εκτιμηθεί πλήρως και να γίνει συνειδητή στο σύνολο της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα. Η αναγκαιότητα της προστασίας *M. monachus* στις ελληνικές θάλασσες πρέπει να υιοθετηθεί σαφώς ως εθνική προτεραιότητα και να γίνει ο κύριος στόχος μιας σειράς συγκεκριμένων δράσεων. Το γεγονός ότι οι μεσογειακές φώκιες παραμένουν ακόμα κυρίως στις ελληνικές θάλασσες, αποτελεί μοναδική ευκαιρία για να αναδειχθεί η προσπάθεια προστασίας του είδους σαν μια «βέλτιστη πρακτική», ενταγμένη στην ευρύτερη στρατηγική για τη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην Ελλάδα και στην ευρύτερη Μεσόγειο. Η επιτυχημένη ελληνική στρατηγική μπορεί να αποτελέσει μοντέλο σε εθνικό, περιφερειακό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, έτσι ώστε οι μεσογειακές φώκιες να γίνουν το σύμβολο μιας νέας προσπάθειας για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί αυτό, μια σειρά συνθηκών θα πρέπει να ισχύσουν.

Κατ' αρχάς, το κατάλληλο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να δομηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων προστασίας της μεσογειακής φώκιας, και όποια νομοθετικά και θεσμικά κενά υπάρχουν θα πρέπει να καλυφθούν. Για να διευκολυνθεί η διαδικασία, είναι απαραίτητη η ίδρυση μιας *Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Μεσογειακής Φώκιας*. Το θεσμικό της πλαίσιο, θα καθορίσει ως βασικές της αρμοδιότητες: τον συντονισμό των εθνικών προσπαθειών για την προστασία της μεσογειακής φώκιας, την ενσωμάτωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην εθνική πολιτική για την προστασία της θάλασσας, την αναθεώρηση και ανανέωση της σχετικής νομοθεσίας για το είδος, έτσι ώστε να διασφαλίζεται επαρκώς η προστασία της μεσογειακής φώκιας και του οικοσυστήματός της (συμπεριλαμβανομένου του βιότοπου, της τροφής, και των οικολογικών σχέσεων της με τις ανθρώπινες δραστηριότητες).

Δεύτερον, θεωρώντας ότι η πληροφόρηση και η εκπαίδευση του κοινού είναι καθοριστική για να εξασφαλιστεί η αποδοχή και η συνεργασία του, η επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία της μεσογειακής φώκιας (π.χ., ενάντια στις ηθελημένες θανατώσεις φωκών) θα πρέπει να συμπληρωθεί με δράσεις που θα προωθούν την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή όλων των μελών της ελληνικής κοινωνίας, και ειδικότερα των μικρών παράκτιων κοινοτήτων, όπου υπάρχει βιότοπος αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας. Μια τέτοια προσπάθεια μπορεί να περιλαμβάνει ποικίλες πρωτοβουλίες, όπως τη δημιουργία μιας ομάδας εργασίας από σχετικές ΜΚΟ που θα έχει την ευθύνη σχεδιασμού μιας εθνικής ενημερωτικής εκστρατείας, τη συμμετοχή επαγγελματιών από το χώρο της επικοινωνίας, την παραγωγή τηλεοπτικού υλικού για το ευρύ κοινό, και τη διεξαγωγή εκστρατειών ενημέρωσης προς συγκεκριμένες ομάδες της κοινωνίας. Παραδείγματος χάριν, οι ενέργειες ενημέρωσης που στοχεύουν στους τουρίστες των περιοχών που φιλοξενούν αναπαραγόμενους πληθυσμούς μεσογειακής φώκιας και όπου ηθελημένες θανατώσεις συνεχίζουν να συμβαίνουν, θα ασκήσουν «από κάτω προς τα επάνω» επιρροή στις τοπικές κοινωνίες και θα οδηγήσουν στην αλλαγή της στάσης τους υπέρ της προστασίας της μεσογειακής φώκιας.

Τρίτον, η σημαντική και ουσιαστική εμπειρία από την εφαρμογή δράσεων προστασίας για την μεσογειακή φώκια που έχει συσσωρευτεί στην Ελλάδα με την πάροδο του χρόνου, πρέπει να μεταδοθεί στις χώρες εξάπλωσης του είδους - με ιδιαίτερη προτεραιότητα στην Τουρκία, την Κύπρο, τη Λιβύη και την Αλβανία, λαμβάνοντας υπόψη τη γειτνίαση αυτών των χωρών - για να προωθηθεί η προστασία και η ανάκαμψη του είδους σε όλη την περιοχή εξάπλωσής του.

Στόχος 2. Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας.

Είναι προφανές ότι στην περίπτωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα η καθυστέρηση ανάληψης πρωτοβουλιών και η έλλειψη δράσης δεν μπορεί πλέον να στηριχτεί στη δικαιολογία ότι η επιστημονική γνώση για το είδος είναι ανεπαρκής. Όπως αναφέρθηκε ήδη στην παρούσα φάση στην προσπάθεια για την προστασία της μεσογειακής φώκιας οι ενέργειες που έχουν

τη μέγιστη προτεραιότητα και αποτελούν πλέον επείγουσα ανάγκη είναι οι άμεσες διαχειριστικές δράσεις (π.χ., ο περιορισμός της ηθελημένης θανάτωσης), που δεν απαιτούν για την αποτελεσματική εφαρμογή τους την πρόοδο στην υπάρχουσα γνώση για το είδος. Παρόλα αυτά, λείπουν ακόμα βασικές γνώσεις για την οικολογία και βιολογία του είδους, λόγω της ιδιαίτερα κρυπτικής φύσης των μεσογειακών φωκών και του δυσπρόσιτου περιβάλλοντος στο οποίο ζουν. Είναι λοιπόν αναγκαίο να συλλεχθούν επιπλέον στοιχεία, παράλληλα με τις δράσεις διαχείρισης και προστασίας, αφού η αύξηση της γνώσης μας για το είδος θα υποστηρίξει σημαντικά την επίτευξη του στρατηγικού σκοπού. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να στοχεύει σε τέσσερις κύριες θεματικές ενότητες:

α) Ο εθνικός κατάλογος των περιοχών, όπου οι μεσογειακές φώκιες αναπαράγονται τακτικά, πρέπει να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν. Περιοχές καθοριστικής αξίας για την προστασία της μεσογειακής φώκιας, όπου υπάρχει σταθερή και σημαντική σε μέγεθος αναπαραγωγή του είδους, όπως η πρόσφατα ανακαλυφθείσα περιοχή της Γυάρου, μπορούν ακόμα να υπάρχουν χωρίς να το γνωρίζει κανείς. Η γνώση της γεωγραφικής κατανομής του είδους και της εξάπλωσης των βιοτόπων στο σύνολο της χώρας πρέπει να είναι πλήρης, εάν θέλουμε η στρατηγική αυτή να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

β) Οι υπάρχουσες μέθοδοι για τον προσδιορισμό του μεγέθους και των τάσεων ενός πληθυσμού μεσογειακής φώκιας σε μια δεδομένη περιοχή (σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο) είναι ακόμα αρκετά πρωτόλειες και δεν είναι ικανές να παρέχουν με αποδεκτά επίπεδα ακρίβειας τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι αλήθεια ότι οι υπάρχουσες αδυναμίες οφείλονται κυρίως στη φύση και συμπεριφορά των ζώων καθώς και στην δικαιολογημένη διστακτικότητα των ερευνητών που μελετούν το είδος, να συλλέξουν στοιχεία με παρεμβατικές μεθόδους που θα επιφέρουν μη αποδεκτά επίπεδα ενόχλησης ή θα θέσουν σε κίνδυνο τα ίδια τα ζώα και τους βιοτόπους τους. Παρόλα αυτά, πρέπει να ξεκινήσει μια κοινή προσπάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ των ειδικών στην οικολογία πληθυσμών θαλασσιών θηλαστικών, συμπεριλαμβανομένων των εξειδικευμένων στη μεσογειακή φώκια, που θα οδηγήσει στην βελτίωση της υπάρχουσας μεθοδολογίας, ώστε να είναι δυνατή η γρήγορη, τακτική και ασφαλής μέτρηση των μεγεθών και των τάσεων των πληθυσμών. Οι μέθοδοι αυτές, που θα πρέπει να αξιολογούνται με αυστηρά κριτήρια σε σχέση με τις απαιτήσεις που προκύπτουν από τους σκοπούς προστασίας, θα προσδιορίσουν τους όρους και τη συχνότητα παρακολούθησης των επιμέρους πληθυσμών του είδους.

γ) Η προσπάθεια για αύξηση της γνώσης της οικολογίας και της βιολογίας της μεσογειακής φώκιας και ειδικότερα στα σημαντικά με την προστασία θέματα (π.χ. μετακινήσεις των ατόμων φώκιας, προσδιορισμός του ζωτικού χώρου, δομή των πληθυσμών, διατροφικές συνήθειες, οικολογία και τροφοδυναμική, αναπαραγωγική οικολογία και φυσιολογία) πρέπει να συνεχιστεί. Τα νέα δεδομένα που θα προκύψουν θα καλύψουν σημαντικά κενά στην τρέχουσα γνώση, αλλά κυρίως θα υποστηρίξουν και θα δώσουν την δυνατότητα να παρθούν νέες και πιο στοχευμένες αποφάσεις για την προστασία του είδους.

δ) Τέλος, πρέπει να ερευνηθούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα. Η καλύτερη κατανόηση τόσο της επίδρασης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και της στάσης των ανθρώπων απέναντι στις μεσογειακές φώκιες, όσο και οι επιπτώσεις της παρουσίας του είδους στις τοπικές κοινωνίες θα παρέχει σημαντικά εφόδια για τη βελτίωση των στρατηγικών προστασίας. Για το λόγο αυτό βασική προτεραιότητα είναι να πραγματοποιηθούν μελέτες που ποσοτικοποιούν τα οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που προέρχονται από την παρουσία μεσογειακής φώκιας σε μια δεδομένη περιοχή.

Στόχος 3. Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται.

Για την επίτευξη του στόχου 3, τρεις κατηγορίες δράσεων θα πρέπει να υλοποιηθούν:

α) η εγκαθίδρυση καθεστώτος προστασίας σε όλες τις περιοχές που φιλοξενούν σημαντικούς βιότοπους αναπαραγωγής της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα.

Αν και θα ήταν ιδιαίτερα επιθυμητό υπό τη στενή οπτική της προστασίας του είδους, αυτήν την στιγμή είναι αδύνατο να εξασφαλιστεί η επαρκής προστασία, κυρίως από πλευράς των ανθρωπογενών

απειλών, όλων των περιοχών που υπάρχουν μεσογειακές φώκιες, δηλαδή ολόκληρης της ελληνικής ακτογραμμής. Απαιτείται λοιπόν μια πιο προσεκτική προσέγγιση της υπάρχουσας κατάστασης. Περιοχές που έχουν καταγραφεί ως εξαιρετικά σημαντικές για την επιβίωση της μεσογειακής φώκιας, αφού φιλοξενούν ακόμα άτομα που αναπαράγονται τακτικά, θα πρέπει να διαθέτουν καλύτερους και αποτελεσματικότερους όρους προστασίας από ότι έχει επιτευχθεί μέχρι τώρα. Πολλές από αυτές τις περιοχές συνεχίζουν να δέχονται πιέσεις από την υπεραλίευση και την έντονη ανθρώπινη παρέμβαση, όπως το παράνομο ψάρεμα με δυναμίτη, ή ακόμα και από νόμιμες αλλά καταστροφικές στρατιωτικές ασκήσεις. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, ο καθένας μπορεί ακόμα να μπει στις σπηλιές ανάπαυσης και αναπαραγωγής, ακόμη και με μηχανοκίνητο σκάφος. Η ικανότητα της μεσογειακής φώκιας να προσαρμόζεται σε τέτοιες συνθήκες ακραίας ενόχλησης είναι εξαιρετική, αλλά δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι κάτι τέτοιο μπορεί να διαρκέσει για πολύ χωρίς επιπτώσεις στο είδος. Σημαντικές περιοχές που έχουν προσδιοριστεί στο παρελθόν (θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές που αποτελούν διατροφικά πεδία και βιοτόπους αναπαραγωγής του είδους), καθώς και οι νέες περιοχές που θα αναγνωριστούν μέσω των ενεργειών που σχετίζονται με τον Στόχο 2, πρέπει να προστατευθούν θεσμικά με επείγουσες διαδικασίες. Η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου είναι ιδιαίτερα δύσκολη, λαμβάνοντας υπόψη ότι παρά τις προσπάθειες δεκαετιών η ελληνική πολιτεία κατόρθωσε να ιδρύσει μέχρι τώρα έναν πολύ μικρό αριθμό ΘΠΠ, που αποτελεί πολύ μικρό ποσοστό του απαιτούμενου. Η παντελής έλλειψη προστασίας των πληθυσμών και των βιοτόπων του είδους στο Ιόνιο Πέλαγος είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο στόχος αυτός όμως παραμένει, αφού είναι καθοριστικής σημασίας, και η επίτευξή του ή η αποτυχία του θα δείξει εάν η Ελλάδα σκοπεύει σοβαρά να προστατέψει τις μεσογειακές φώκιες της.

β) η εξασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης όλων των προστατευόμενων περιοχών

Οι προστατευόμενες περιοχές για τη μεσογειακή φώκια πρέπει να τύχουν αποτελεσματικής διαχείρισης, μέσω της τήρησης της νομοθεσίας, της τακτικής παρακολούθησης και της ενεργούς συμμετοχής των ντόπιων πληθυσμών που επηρεάζονται πιο άμεσα από τα μέτρα προστασίας. Η ζώνωση και οι επιμέρους ρυθμίσεις σε αυτές τις ΘΠΠ θα πρέπει να είναι οι κατάλληλες, ώστε να μειωθούν οι απειλές για το είδος. Πιο συγκεκριμένα, για να εξασφαλισθεί ότι οι πληθυσμοί μεσογειακών φωκών σε αυτές τις σημαντικές ΘΠΠ είναι σταθεροί ή αυξανόμενοι, θα πρέπει καταρχήν να αντιμετωπιστούν οι βασικές αιτίες θνησιμότητας του είδους, μέσω της διερεύνησης και συστηματικής παρακολούθησης των αιτιών θανάτου, και της διαμόρφωσης συγκεκριμένων μέτρων για την μείωση των απειλών αυτών, π.χ. ο κίνδυνος εμπλοκής των φωκών σε αλιευτικά εργαλεία (Grech et al. 2008). Όπως ήδη αναφέρθηκε, η αναγνώριση της αξίας της προστασίας της μεσογειακής φώκιας και του βιοτόπου της και η συναίνεση σε τοπικό επίπεδο είναι βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Αυτός ίσως είναι ο δυσκολότερος και πιο ευαίσθητος στόχος της στρατηγικής αυτής: η απόκτηση περιβαλλοντικής συνείδησης από πλευράς των ντόπιων (δηλ. των ανθρώπων που συνυπάρχουν με τις φώκιες) και η ενεργός συμμετοχή τους στην προστασία της μεσογειακής φώκιας. Οι ντόπιοι (κάτοικοι, μέλη της αλιευτικής κοινότητας, επαγγελματίες του τουριστικού τομέα, εμπλεκόμενοι φορείς, τοπικές αρχές, και ΜΚΟ) πρέπει να πεισθούν ότι η προστασία της μεσογειακής φώκιας δεν είναι μόνο υποχρέωση, αλλά κυρίως πλεονέκτημα για την κοινωνία τους. Οι ζημιές που μπορούν να προκληθούν στην παράκτια αλιεία από την μεσογειακή φώκια, πρέπει να επισκιαστούν από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα για τους κατοίκους που προκύπτουν από ένα υγιές θαλάσσιο περιβάλλον, το οποίο συμβολίζει η παρουσία της μεσογειακής φώκιας στις περιοχές αυτές. Όταν επιτευχθεί αυτό, η επίτευξη των υπόλοιπων στόχων θα ακολουθήσει.

γ) η σύνδεση όλων των προστατευόμενων για τη μεσογειακή φώκια περιοχών, σε ένα λειτουργικό δίκτυο Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ):

Τέλος, η σύνδεση όλων των περιοχών προστασίας του είδους σε ένα εθνικό δίκτυο (οικολογικό και λειτουργικό), στα πλαίσια του Δικτύου *Natura 2000*, θα προσδώσει περαιτέρω αντοχή και σταθερότητα στο σύστημα. Σήμερα, αυξάνονται συνεχώς τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η δημιουργία δικτύων ΘΠΠ συνεισφέρει σημαντικά στην εξασφάλιση της βιολογικής συνδεσιμότητας και της ανθεκτικότητας των περιοχών αυτών ενάντια στην αλλαγή του κλίματος και στην υποβάθμιση των βιοτόπων. Υπό αυτήν την έννοια, τα δίκτυα ΘΠΠ, βάση των οικολογικών, κοινωνικών και οικονομικών ωφελειών (IUCN-WCPA 2008), αντιμετωπίζονται πλέον παγκόσμια ως πολύτιμα εργαλεία ολοκληρωμένης διαχείρισης και προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Στόχος 4. Η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία του είδους σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματική εφαρμογή τους, έτσι ώστε να περιοριστούν οι απειλές και να μη χαθούν οι πληθυσμοί και οι βιότοποι της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία για την κατανομή της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα, το είδος παραμένει ευρέως κατανομημένο σε όλες τις ελληνικές ακτές. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι ο ελάχιστος συνολικός πληθυσμός μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα εκτιμάται ότι είναι 220 άτομα, καταδεικνύει ότι τόσο οι πληθυσμοί όσο και οι βιότοποι του είδους δεν είναι συγκεντρωμένοι σε μερικές περιοχές αλλά καταγράφονται διασκορπισμένοι σε όλη την Ελλάδα. Αν και δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί η σημαντικότητα της άμεσης προστασίας των σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας, είναι εξίσου σημαντικό να υπάρξουν δράσεις προστασίας και σε εθνικό επίπεδο, όπου η παρουσία της μεσογειακής φώκιας είναι γνωστή. Οι δράσεις και τα μέτρα προστασίας σε εθνικό επίπεδο μπορούν να υλοποιηθούν με χαμηλότερη ένταση, έχοντας σαν βάση την εμπειρία που έχει αποκτηθεί από τις ΘΠΠ.

Οι κύριες δράσεις, που θα πρέπει να υλοποιηθούν σε σχέση με το στόχο αυτό, είναι η συστηματική παρακολούθηση της παρουσίας και της θνησιμότητας του είδους, η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας και η θέσπιση όλων των κατάλληλων μέτρων που θα μειώσουν τις απειλές για το είδος (ηθελημένη θανάτωση, ενόχληση, εγκλωβισμός σε αλιευτικά εργαλεία, ρύπανση, υποβάθμιση και καταστροφή των βιότοπων) ιδιαίτερα κοντά σε περιοχές αναπαραγωγής. Ένα επιπλέον αναγκαίο και σημαντικό οριζόντιο μέτρο είναι η ορθολογική διαχείριση της αλιείας σε εθνικό επίπεδο. Το μέτρο αυτό όχι μόνο θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις και στην προστασία της μεσογειακής φώκιας, αλλά θα διασφαλίσει και την αειφορία των αλιευτικών δραστηριοτήτων (όπως απαιτείται από την Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική και προτείνεται σε λεπτομέρεια από το Σχέδιο Δράσης για την μείωση της αλληλεπίδρασης φώκιας-αλιείας που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος *LIFE-Nature: MOFI: Μεσογειακή φώκια και αλιεία: Αντιμετωπίζοντας τη σχέση αλληλεπίδρασης στις ελληνικές θάλασσες*. Σημαντικά προβλήματα, όπως η υπεραλίευση και οι παράνομες πρακτικές αλιείας (π.χ., με δυναμίτη) με δυσμενείς επιπτώσεις στις μεσογειακές φώκιες (μείωση της διαθεσιμότητας τροφής και αύξηση του ανταγωνισμού και της εχθρότητας που οδηγεί σε ηθελημένες θανατώσεις), που σήμερα υπάρχουν λόγω της μη εφαρμογής της νομοθεσίας, της ανεπάρκειας των κανονισμών και της έλλειψης αλιευτικής διαχείρισης, θα αντιμετωπιστούν μέσω των διαχειριστικών μέτρων, που αποτελούν πλέον μέρος των ευρωπαϊκών υποχρεώσεων της χώρας.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να εκπονηθεί και να είναι έτοιμο να εφαρμοστεί, αν χρειαστεί, ένα σχέδιο αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τα έκτακτα ή ασυνήθιστα περιστατικά μαζικής θνησιμότητας καθώς και για τα περιστατικά ρύπανσης μεγάλης κλίμακας (π.χ. από πετρέλαιο ή χημικές ουσίες). Τέλος, οι επιπτώσεις της παγκόσμιας αύξησης της θερμοκρασίας λόγω του φαινομένου του θερμοκηπίου (π.χ. άνοδος της στάθμης της θάλασσας) πρέπει να παρακολουθηθούν με ιδιαίτερη προσοχή και να αξιολογηθούν τόσο οι άμεσες όσο και οι πιθανές συνέπειές τους στην προστασία της μεσογειακής φώκιας (π.χ. διαθεσιμότητα βιότοπου αναπαραγωγής).

4. Το Σχέδιο Δράσης

Οι τέσσερις στόχοι της Στρατηγικής θα επιτευχθούν μέσω της εφαρμογής μιας σειράς δράσεων που θα πρέπει να υλοποιηθούν την περίοδο 2009 με 2015, και οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω. Στην περίπτωση πιο σύνθετων δράσεων, αυτές υποδιαιρούνται σε διαφορετικές υπο-δράσεις και παρουσιάζονται σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Τέλος, οι δράσεις συνοψίζονται και σε μορφή πίνακα στο κεφάλαιο 5: Πλάνο Υλοποίησης, και παρουσιάζεται επίσης μια σειρά συγκεκριμένων δεικτών που είναι αναγκαίοι για την μελλοντική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των επιτευγμάτων του Σχεδίου Δράσης.

4.1. Δράσεις που σχετίζονται με τον Στόχο 1: Η καθιέρωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας ως εθνική προτεραιότητα

1Α. Διαμόρφωση Νέας Νομοθεσίας – Ίδρυση Εθνικής Επιτροπής για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας

Θα πρέπει να θεσμοθετηθεί νέα εθνική νομοθεσία, σχετικά με τη προστασία της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα, εμπνευσμένη και βασισμένη στο σκοπό, στους στόχους και στις δράσεις της «Νέας

Στρατηγικής». Συγκεκριμένα, η νέα νομοθεσία πρέπει να προβλέπει την ίδρυση μιας *Εθνικής Επιτροπής για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (ΕΕΠΜΦ)*, η οποία θα έχει ως κύρια αρμοδιότητα της το συντονισμό και την παρακολούθηση των προσπαθειών προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα. Αποστολή της θα είναι η διευκόλυνση της ενσωμάτωσης της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για το είδος στην ευρύτερη εθνική πολιτική για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Οι αρμοδιότητες της ΕΕΠΜΦ θα πρέπει να θεσμοθετηθούν, μέσω της νέας νομοθεσίας, που θα προσδιορίζει το ρόλο, τη σύνθεση, τις διαδικασίες λειτουργίας και τη χρηματοδότηση του νέου θεσμού. Μέσω του νέου αυτού θεσμικού οργάνου οι προσπάθειες προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα θα συντονίζονται με τις αντίστοιχες διεθνείς πρωτοβουλίες για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (π.χ., UNEP/MAP, ACCOBAMS, Οδηγία της ΕΕ για τα Πουλιά και τους οικοτόπους, Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο, κλπ.), θέτοντας με αυτόν τον τρόπο τη προστασία της μεσογειακής φώκιας στο ευρύτερο πλαίσιο της προστασίας των μεσογειακών θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Πιο σημαντικό όμως είναι το ότι η προστασία της μεσογειακής φώκιας, μέσω του έργου της ΕΕΠΜΦ, θα ενσωματωθεί πλήρως στην Εθνική Στρατηγική Προστασίας της Θάλασσας που η Ελλάδα θα αναπτύξει και θα εφαρμόσει, βάσει των υποχρεώσεων που καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για τη Θάλασσα Στρατηγική. Σημαντική επιπλέον αρμοδιότητα της ΕΕΠΜΦ θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση και θεσμοθέτηση, μέσω νέας νομοθεσίας, εξειδικευμένων και συγκεκριμένων για τη μεσογειακή φώκια κριτηρίων, προδιαγραφών και οδηγιών για την προστασία των βιοτόπων, την έρευνα, την παρακολούθηση πληθυσμών, καθώς και τη διάσωση και περιθαλψή του είδους. Επιπρόσθετα, τα μέτρα για τη μείωση της αλληλεπίδρασης φώκιας-αλιείας (όπως προτείνεται στο Σχέδιο Δράσης του Προγράμματος «MOFI») θα πρέπει να θεσμοθετηθούν, μέσω νέας νομοθεσίας. Τέλος, η ΕΕΠΜΦ θα πρέπει να μπορεί να προτείνει περαιτέρω αναθεωρήσεις στην υπάρχουσα νομοθεσία σχετικά με την προστασία του είδους και να συστήνει τροποποιήσεις, εάν το κρίνει απαραίτητο. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η υλοποίηση της δράσης αυτής, αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση για την εφαρμογή των περισσότερων ενεργειών που προτείνονται για να επιτευχθεί ο στόχος 4.

1Β. Υλοποίηση Δράσεων Ενημέρωσης σε Εθνικό Επίπεδο

Ένα εκτεταμένο και συντονισμένο πρόγραμμα δράσεων ενημέρωσης και εκπαίδευσης για το είδος θα πρέπει να υλοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να υλοποιηθεί από μια εξειδικευμένη ομάδα των σχετικών ΜΚΟ και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, σε συνεργασία και με την σύμφωνη γνώμη της ΕΕΠΜΦ και θα έχει στόχο την μέγιστη δυνατή δημοσιότητα και προβολή της επιτακτικής ανάγκης προστασίας της μεσογειακής φώκιας και του βιοτόπου της. Συγκεκριμένες ομάδες-στόχοι θα επιλεγούν για τις δράσεις ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων του κοινού, των σχολείων (εκπαιδευτικοί και μαθητές), των πολιτικών και των σχετικών κυβερνητικών και υπηρεσιακών στελεχών, των λιμενικών αρχών, του πολεμικού ναυτικού, και των τομέων της οικονομίας που συνδέονται με τη χρήση της θάλασσας (π.χ., αλιεία, ναυτιλία, τουρισμός).

1Γ. Παροχή Τεχνογνωσίας σε Διεθνές Επίπεδο

Η Ελλάδα θα πρέπει να παρέχει εξειδικευμένη τεχνογνωσία και υποστήριξη, σε σχετικά με τη διατήρηση της μεσογειακής φώκιας θέματα, σε διεθνές επίπεδο, οπουδήποτε εξακολουθούν να υπάρχουν είτε μεσογειακές φώκιες είτε κατάλληλοι βιότοποι, στο σύνολο της γεωγραφικής κατανομής του είδους. Η παρούσα Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να διαδοθεί ευρέως σε όλα τα άλλα μεσογειακά κράτη εξάπλωσης της μεσογειακής φώκιας, και η ελληνική εμπειρία στην εφαρμογή της Στρατηγικής Προστασίας για το είδος να διαχυθεί σε όλους τους σχετικούς φορείς (π.χ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διεθνείς περιβαλλοντικές συμβάσεις, κλπ.) με στόχο την πρόοδο της προστασίας του είδους σε όλη την περιοχή εξάπλωσής του και την προώθηση της ανάκαμψής του.

4.2. Δράσεις που σχετίζονται με τον στόχο 2: Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας

2Α. Δημιουργία εθνικού καταλόγου καταφυγίων αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας

Ο εθνικός κατάλογος των καταφυγίων αναπαραγωγής της μεσογειακής φώκιας (π.χ., σπηλιές) θα πρέπει να ολοκληρωθεί, μέσω ερευνητικών αποστολών, για το σύνολο της χώρας και να προσδιοριστούν όλες οι τοποθεσίες, όπου συνεχίζεται η αναπαραγωγή του είδους. Η δράση αυτή θα δώσει την δυνατότητα να επεκταθούν οι δράσεις παρακολούθησης και προστασίας σε όλους τους εναπομείναντες βιοτόπους αναπαραγωγής στην Ελλάδα.

2B. Παρακολούθηση της κατάστασης της μεσογειακής φώκιας

Θα πρέπει να συνεχιστούν οι δράσεις παρακολούθησης της κατάστασης του είδους και των πληθυσμών μεσογειακής φώκιας σε όλη τη περιοχή εξάπλωσής του. Οι δράσεις αυτές αποτελούν ουσιαστική προτεραιότητα, αφού θα δώσουν την δυνατότητα εκτίμησης της κατάστασης των πληθυσμών, αλλά κυρίως θα επιτρέψουν την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων προστασίας σε σχέση με την ανάκαμψη του είδους. Οι δράσεις παρακολούθησης, όμως, θα πρέπει να υλοποιούνται με τακτικό και συστηματικό τρόπο, ώστε να επιτρέπουν την έγκυρη εκτίμηση του μεγέθους και των τάσεων των πληθυσμών του είδους. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων και τεχνικών πεδίου, δηλαδή τη συνεχή λειτουργία του Εθνικού Δικτύου Διάσωσης & Συλλογής Πληροφοριών «ΕΔΔΣΠ» (συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας τοπικών δικτύων στις κύριες περιοχές αναπαραγωγής του είδους), την επιτόπια έρευνα στις σπηλιές αναπαραγωγής, αλλά και των τεχνικών παρακολούθησης από απόσταση (remote monitoring), να βελτιωθεί η ικανότητα εκτίμησης του μεγέθους και των τάσεων του πληθυσμού σε εθνικό επίπεδο. Στις δράσεις αυτές θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη να συμπεριληφθεί η παρακολούθηση των επιδράσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που θα εμφανιστούν στο άμεσο μέλλον (π.χ. ρύπανση λόγω νέου αγωγού Burgas-Αλεξανδρούπολη) ή φαινομένων που θα προκύψουν από το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον (π.χ. αλλαγή κλίματος).

2Γ. Μελέτη της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας

Με στόχο την βελτίωση της προστασίας του είδους και με αυστηρά κριτήρια που τίθενται από τις προτεραιότητες που προκύπτουν από τις ανάγκες προστασίας, απαιτείται η συνέχιση της έρευνας για την οικολογία και βιολογία της μεσογειακής φώκιας. Συμπληρωματικά στην υπάρχουσα γνώση, απαιτείται η συγκέντρωση νέων επιστημονικών δεδομένων σε συγκεκριμένους ερευνητικούς τομείς, όπως οι μετακινήσεις των ατόμων φώκιας, ο προσδιορισμός του ζωτικού χώρου, η δομή και η γενετική ποικιλότητα πληθυσμών, οι διατροφικές συνήθειες, η οικολογία διατροφής και τροφοδυναμική, η αναπαραγωγική οικολογία και φυσιολογία του είδους.

2Δ. Μελέτη των βασικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών της προστασίας της μεσογειακής φώκιας

Θα πρέπει να μελετηθούν οι κοινωνικοοικονομικές πτυχές της προστασίας της μεσογειακής φώκιας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθούν έρευνες για να προσδιοριστεί η γνώμη (τρέχουσες αξίες) της κοινωνίας και να καταγραφεί η στάση των τοπικών κοινωνιών σε σχέση με τη μεσογειακή φώκια, καθώς και μελέτες που θα ποσοτικοποιήσουν τα οικονομικά πλεονεκτήματα και τις αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την παρουσία της μεσογειακής φώκιας σε μια περιοχή.

4.3. Δράσεις που σχετίζονται με τον Στόχο 3: Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται

3Α. Εγκαθίδρυση καθεστώτος προστασίας σε όλες τις περιοχές που φιλοξενούν σημαντικούς βιότοπους αναπαραγωγής της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα

Όλες οι περιοχές που περιέχουν βιότοπους αναπαραγωγής του είδους και που χρησιμοποιούνται τακτικά από μεσογειακές φώκιες (βλέπε 2Α) ανακηρύσσονται επίσημα προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβάνονται στο Δίκτυο *Natura 2000* και στην Εθνική Στρατηγική που θα εκπονηθεί και θα εφαρμοστεί από την Ελλάδα, βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική.

3Β. Αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών για τη μεσογειακή φώκια

Οι θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές για τη μεσογειακή φώκια θα πρέπει να λειτουργούν αποτελεσματικά. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει την ευθύνη διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής να την έχει ένας Φορέας Διαχείρισης, που θα έχει τις απαραίτητες αρμοδιότητες και τα κατάλληλα μέσα και ανθρώπινο δυναμικό για να μπορεί να δρα για να επιτευχθούν οι στόχοι της προστατευόμενης περιοχής ή/και να αποτρέπει τις δραστηριότητες που πιθανόν να είναι αντίθετες προς αυτούς. Τα απαραίτητα μέτρα που θα πρέπει να υφίστανται και οι δράσεις που θα πρέπει να υλοποιούνται σε αυτές τις ΘΠ είναι:

- (1) Διαμόρφωση κατάλληλης ζώνωσης εντός των ΘΠ για την προστασία της μεσογειακής φώκιας, συμπεριλαμβανομένων περιοχών πλήρους απαγόρευσης της αλιείας και περιοχών ελεγχόμενης αλιείας, με στόχο την προστασία των ιχθυοαποθεμάτων και, αν είναι εφικτό, την παροχή προνομιών στους ντόπιους ψαράδες.

- (2) Καθορισμός και αποτελεσματική εφαρμογή εντός των ΘΠΠ των κατάλληλων μέτρων προστασίας, με στόχο τη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην επιβίωση, στην διατήρηση των βιότοπων και στην εξασφάλιση της τροφής της μεσογειακής φώκιας. Συγκεκριμένα, θα πρέπει τα μέτρα διαχείρισης να στοχεύουν στη ρύθμιση της αλληλεπίδρασης του είδους με τις αλιευτικές δραστηριότητες, στην αντιμετώπιση των παράνομων αλιευτικών δραστηριοτήτων, και στον περιορισμό της εμπλοκής φωκών σε αλιευτικά εργαλεία καθώς και των άλλων πηγών ανθρωπογενούς θνησιμότητας ή ενόχλησης (π.χ. ηθελημένη θανάτωση, αλιεία με δυναμίτη, μείωση θηραμάτων λόγω υπεραλίευσης, ενόχληση των φωκών στους βιοτόπους αναπαραγωγής τους, καταστροφή βιότοπων, υποβάθμιση βιότοπων μέσω της παράκτιας ανάπτυξης, ρύπανση, αλλαγή κλίματος, κλπ.).
- (3) Υλοποίηση δράσεων επιτήρησης σταθερά και επαρκώς, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η νομοθεσία και οι σχετικοί κανονισμοί που διέπουν τις ΘΠΠ, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης των παράνομων και καταστρεπτικών δραστηριοτήτων όπως η αλιεία με δυναμίτη και το νυκτερινό ψαροντούφεκο, τηρούνται αποτελεσματικά.
- (4) Θεωρώντας ότι η αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας θα βελτιωθεί σημαντικά, εάν δημιουργηθεί ένα κλίμα συναίνεσης στην τοπική κοινωνία για την προστασία του είδους, υλοποίηση εκστρατειών ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε κάθε ΘΠΠ, στοχεύοντας στο τοπικό κοινό, στην αλιευτική κοινότητα, στα σχολεία (εκπαιδευτικούς και μαθητές), στις τοπικές αρχές, στους τουριστικούς πράκτορες, στην εκκλησία και σε άλλους εμπλεκόμενους ή ενδιαφερόμενους φορείς. Οι εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης θα πρέπει επίσης να απευθύνονται στους τουρίστες των ΘΠΠ ή των γειτονικών σε αυτές περιοχές. Για να είναι δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ενεργειών ενημέρωσης, θα πρέπει, τόσο κατά την έναρξη όσο και στο τέλος κάθε εκστρατείας, να πραγματοποιείται έρευνα επί των απόψεων και της στάσης των ομάδων στόχων.
- (5) Υλοποίηση τακτικά και συστηματικά δράσεων παρακολούθησης της κατάστασης των πληθυσμών μεσογειακής φώκιας εντός των ΘΠΠ, μέσω της ανάπτυξης και λειτουργίας των τοπικών πυρήνων του Εθνικού Δικτύου Διάσωσης και Συλλογής Πληροφοριών (ΕΔΔΣΠ). Επιπρόσθετα, πραγματοποίηση συστηματικά και σε σταθερή βάση σε κάθε ΘΠΠ προγράμματος παρακολούθησης του μεγέθους, των τάσεων, και της κατάστασης των τοπικών πληθυσμών μεσογειακής φώκιας (συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης των καταφυγίων), με συνεργασία των ειδικών στη μελέτη του είδους και του προσωπικού των ΘΠΠ, χρησιμοποιώντας τεχνικές υψηλής τεχνολογίας που εξασφαλίζουν την ελάχιστη ενόχληση στα άτομα και στο βιότοπο της μεσογειακής φώκιας. Δημιουργία καταλόγων των φωκών με βάση τεχνητά ή φυσικά μαρκαρισμένα ζώα για κάθε ΘΠΠ και τακτική ενημέρωσή τους. Λεπτομερής διερεύνηση των περιστατικών θνησιμότητας φωκών, σε κάθε περίπτωση.
- (6) Πραγματοποίηση σε τακτική βάση παρακολούθησης των περιβαλλοντικών παραμέτρων για την παροχή των απαραίτητων στοιχείων για την αξιολόγηση της κατάστασης των τοπικών ιχθυαποθεμάτων, της θαλάσσιας ρύπανσης και της κατάστασης των θαλάσσιων οικοτόπων. Τα στοιχεία αυτά θα χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και στην αναπροσαρμογή των μέτρων διαχείρισης για την βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος στις ΘΠΠ.
- (7) Εφαρμογή πιλοτικών μέτρων ή πρότυπων διαχειριστικών μηχανισμών (π.χ., ασφαλιστική κάλυψη για ζημιές σε αλιευτικά εργαλεία, φορολογικές απαλλαγές στους ψαράδες που δραστηριοποιούνται στις ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια, παροχή κινήτρων προς τις αλιευτικές κοινότητες που σχετίζονται άμεσα με το καθεστώς προστασίας της μεσογειακής φώκιας) για να μετριάσουν την εχθρότητα των ψαράδων προς τις μεσογειακές φώκιες, που προκύπτει λόγω των ζημιών που προκαλούν οι φώκιες στο εισόδημά τους.
- (8) Δημιουργία ενός πρότυπου «μοντέλου» τοπικής συμμετοχής των κοινοτήτων που επηρεάζονται από τις ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια, με την επιλογή τουλάχιστον μιας από αυτές, που κρίνεται ότι θα ανταποκριθεί θετικά σε ένα τέτοιο πρόγραμμα, για να χρησιμοποιηθεί ως φυσικό εργαστήριο της συνύπαρξης ανθρώπων και μεσογειακής φώκιας. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα εμφανώς συμφέρον «πακέτο» δράσεων και κινήτρων για την επιλεγμένη κοινότητα, το οποίο όμως θα μπορεί να εφαρμοστεί μόνο εάν δεν υπάρχουν ηθελημένες θανατώσεις φωκών στην περιοχή. Δράσεις που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν είναι η ενεργή εμπλοκή και συμμετοχή των ντόπιων στις δραστηριότητες προστασίας (π.χ. ΔΔΣΠ, παρακολούθηση, διάσωση, περίθαλψη και απελευθέρωση ατόμων φώκιας, φύλαξη και τήρηση των ρυθμίσεων, ενημέρωση), παροχή οικονομικών πλεονεκτημάτων για τις περιοχές που φιλοξενούν πληθυσμούς μεσογειακής φώκιας (π.χ. προσέλκυση τουριστών, διευκολύνσεις προς τις αλιευτικές κοινότητες), επιχορηγήσεις για αλλαγές στις αλιευτικές δραστηριότητες με εργαλεία που είναι λιγότερο επικίνδυνα για τις φώκιες, προώθηση της μείωσης της αλιευτικής προσπάθειας μέσω της δημιουργίας οικονομικά ελκυστικότερων και φιλικών προς το

περιβάλλον δραστηριοτήτων (π.χ. οικοτουρισμός, αλιευτικός τουρισμός). Μέσω της εφαρμογής τέτοιων δράσεων γίνεται περισσότερο εφικτή η άμεση εμπλοκή των ντόπιων στην διαχείριση των ΘΠΠ. Επιπλέον, η ανάληψη, εκ μέρους τοπικών ηγετών, που απολαμβάνουν την εμπιστοσύνη των τοπικών κοινωνιών, ενός σημαντικού ρόλου στις δράσεις προστασίας θα διευκολύνει την μετάβαση σε μια πιο φιλική προσέγγιση προς την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα προς τη μεσογειακή φώκια.

- (9) Διαμόρφωση τοπικών σχεδίων αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τις ΘΠΠ και εφαρμογή τους σε περιστατικά πετρελαιοκηλίδων, μαζικής θνησιμότητας μεσογειακών φωκών και άλλων καταστροφών.

3C. Δημιουργία ενός Λειτουργικού Δικτύου ΘΠΠ για τη Μεσογειακή Φώκια

Όλες οι προστατευμένες περιοχές για τη μεσογειακή φώκια θα συνδέονται σε ένα λειτουργικό δίκτυο ΘΠΠ. Οι περιοχές που θα έχουν προσδιοριστεί σαν σημαντικές για το είδος θα συνδεθούν σε ένα «εθνικό δίκτυο» περιοχών προστασίας της μεσογειακής φώκιας. Οι κατάλογοι φωκών από διαφορετικές περιοχές (βλέπε 3B.5) θα συγκρίνονται για να ταυτοποιηθούν τα άτομα των επιμέρους πληθυσμών και για να προσδιοριστεί η διασπορά και η ανταλλαγή ατόμων μεταξύ των περιοχών. Οι διαχειριστές των ΘΠΠ και οι κύριοι εμπλεκόμενοι φορείς θα συναντιούνται τακτικά για να ανταλλάξουν απόψεις και να μοιραστούν την εμπειρία τους από τη διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών. Επιπλέον, οι τοπικοί εμπλεκόμενοι θα ενθαρρύνονται να συναντιούνται τακτικά σε εθνικό επίπεδο για να ανταλλάξουν πληροφορίες και για να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Με αυτόν τον τρόπο, υπό το συντονισμό της ΕΕΠΜΦ, θα αναπτυχθεί μια εθνική κοινότητα των ανθρώπων και των φορέων που θα ασχολούνται με την προστασία της μεσογειακής φώκιας.

4.4. Δράσεις που σχετίζονται με τον στόχο 4: Η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία του είδους σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματική εφαρμογή τους, έτσι ώστε να περιοριστούν οι απειλές και να μη χαθούν οι πληθυσμοί και οι βιότοποι της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα.

4A. Εφαρμογή Μέτρων Προστασίας για τη Μεσογειακή φώκια σε Εθνικό Επίπεδο

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα προστασίας που θα προκύψουν από την αναθεώρηση της σχετικής με το είδος εθνικής νομοθεσίας (βλέπε 1A) θα εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο, και ιδιαίτερα κοντά σε γνωστές περιοχές αναπαραγωγής, ώστε να οδηγήσουν στη μείωση των απειλών (π.χ. ενόχληση, ρύπανση, καταστροφή βιότοπων), μέσω της ρύθμισης των ενδεχομένων επιβλαβών ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως η ναυτιλία και οι στρατιωτικές ασκήσεις. Επιπλέον, όλα τα καταφύγια (σπηλιές) αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας που θα απαριθμούνται στον εθνικό κατάλογο (βλέπε 2A) θα ανακηρύσσονται επίσημα ως μη προσβάσιμες προστατευόμενες ζώνες.

4B. Μείωση της Ανθρωπογενούς Θνησιμότητας της Μεσογειακής Φώκιας

Η ανθρωπογενής θνησιμότητα μεσογειακών φωκών θα μειωθεί με την αντιμετώπιση των αρνητικών αλληλεπιδράσεων με την αλιεία, μέσω της εφαρμογής αντισταθμιστικών μέτρων (βλέπε 3B.7 & 3B.8), εκστρατειών ενημέρωσης που θα απευθύνονται στις αλιευτικές κοινότητες, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα που απευθύνεται στα παιδιά των ψαράδων, και της εφαρμογής της υπάρχουσας αλιευτικής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα:

- (1) θα πρέπει να εφαρμοστεί το Σχέδιο Δράσης του προγράμματος «MOFI» για τη μείωση της αλληλεπίδρασης φώκιας-αλιείας
- (2) θα πρέπει να θεσμοθετηθούν περιοχές πλήρους απαγόρευσης της αλιείας με άμεσο στόχο την προστασία των ιχθυαποθεμάτων από την υπερεκμετάλλευση και με σκοπό την ανάκαμψή τους, ώστε να υποστηριχθεί η αλιεία και να αναβαθμιστεί το θαλάσσιο οικοσύστημα
- (3) θα παρέχεται υποστήριξη στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας για την απώλεια αλιεύματος, μέσω τεχνικών μέτρων που δεν θα βλάψουν τις μεσογειακές φώκιες.

4Γ. Μείωση της Ανθρωπογενούς Υποβάθμισης του Βιότοπου της Μεσογειακής Φώκιας

Η ανθρωπογενής υποβάθμιση των βιότοπων θα μετριαστεί μέσω της υιοθέτησης και τήρησης αυστηρότερων περιβαλλοντικών όρων για τις βιομηχανικές και γεωργικές δραστηριότητες, που έχουν, λόγω αποβλήτων και ρύπανσης, αρνητικές επιπτώσεις στις σχετικές λεκάνες απορροής.

4Δ. Συνέχιση της Λειτουργίας του ΕΔΔΣΠ

Το Εθνικό Δίκτυο Συλλογής Πληροφοριών (ΕΔΔΣΠ), καθώς επίσης και οι δραστηριότητες διάσωσης και περίθαλψης μεσογειακών φωκών συνεχίζουν να λειτουργούν και ενισχύονται σε εθνικό επίπεδο.

4Ε. Διαμόρφωση Εθνικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Έκτακτων Καταστάσεων για τη Μεσογειακή Φώκια
Θα πρέπει να διαμορφωθεί, να υιοθετηθεί και να είναι άμεσα λειτουργικό ένα εθνικό σχέδιο αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τα ασυνήθιστα περιστατικά μαζικής θνησιμότητας μεσογειακών φωκών καθώς και για την αντιμετώπιση περιστατικών ρύπανσης μεγάλης κλίμακας.

5. Αναθεώρηση και Αξιολόγηση της Στρατηγικής

Κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμο να πραγματοποιηθεί το 2012 μια ενδιάμεση αξιολόγηση της εφαρμογής της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης, για να αποτιμηθεί η μέχρι τότε επίτευξη των στόχων, σε σχέση με το συνολικό χρονικό πλαίσιο της Στρατηγικής, και να προσδιοριστούν, εάν κριθεί απαραίτητο, κάποιες τροποποιήσεις.

Το 2015, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια αναλυτική και σε βάθος αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, των επιτευγμάτων και των αποτυχιών της Στρατηγικής, βασισμένη στους δείκτες που παρουσιάζονται στο Πλάνο Υλοποίησης, καθώς και να επαναπροσδιοριστούν οι δράσεις που θα πρέπει να υλοποιηθούν μετά το 2015. Εάν οι στόχοι της παρούσας Στρατηγικής έχουν επιτευχθεί, η μελλοντική Στρατηγική θα μπορούσε να εστιάσει στις περιοχές εκτός των κύριων βιότοπων αναπαραγωγής του είδους, με στόχο να δώσει την ευκαιρία στο είδος να επανακατοικήσει την ιστορική περιοχή εξάπλωσής του στη Μεσόγειο.

6. Πλάνο Υλοποίησης

Στόχος 1. Η καθιέρωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας ως εθνική προτεραιότητα			
Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
1Α Διαμόρφωση νέας νομοθεσίας - Ίδρυση Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Μεσογειακής Φώκιας	1Α.1. Ίδρυση Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Μεσογειακής Φώκιας (ΕΕΠΜΦ) με αποστολή τον συντονισμό και την παρακολούθηση των προπαθειών προστασίας της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα	<ul style="list-style-type: none"> Επίσημη ίδρυση της ΕΕΠΜΦ Θεσμοθέτηση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της ΕΕΠΜΦ 	
	1Α.2. Συσχέτιση των προπαθειών προστασίας της μεσογειακής φώκιας με τις αντίστοιχες διεθνείς πρωτοβουλίες για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> Ενσωμάτωση της προστασίας της μεσογειακής φώκιας στις σχετικές εθνικές πολιτικές 	
	1Α.3. Ενσωμάτωση της Στρατηγικής για την προστασία του είδους στην Εθνική Στρατηγική Προστασίας της Θάλασσας που η Ελλάδα θα διαμορφώσει και θα εφαρμόσει με βάση την Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική	<ul style="list-style-type: none"> Η προστασία της μεσογειακής φώκιας περιλαμβάνεται στην Εθνική Στρατηγική Προστασίας της Θάλασσας 	
	1Α.4. Θεσμοθέτηση εξειδικευμένων και συγκεκριμένων για τη μεσογειακή φώκια κριτηρίων, προδιαγραφών και οδηγιών για την προστασία των βιοτόπων, την έρευνα, την παρακολούθηση πληθυσμών, καθώς και τη διάσωση και περίθαλψη του είδους.	<ul style="list-style-type: none"> Τα κριτήρια, οι προδιαγραφές και οι οδηγίες υιοθετούνται από την ΕΕΠΜΦ Ενσωμάτωση των κριτηρίων, των προδιαγραφών και των οδηγιών στη νομοθεσία 	
	1Α.5. Θεσμοθέτηση και εφαρμογή μέτρων για την μείωση του ανταγωνισμού φώκιας-αλιείας, όπως προτείνονται στο Σχέδιο Δράσης του προγράμματος "ΜΟΦΙ"	<ul style="list-style-type: none"> Υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης του "ΜΟΦΙ" από τις εθνικές αρχές Θεσμοθέτηση των μέτρων του Σχεδίου Δράσης του "ΜΟΦΙ". 	
	1Α.6. Πρόταση για τροποποιήσεις και αναθεώρηση της υπάρχουσας νομοθεσίας για την προστασία της μεσογειακής φώκιας από την ΕΕΠΜΦ, εάν κριθεί απαραίτητο	<ul style="list-style-type: none"> Θεσμοθέτηση των προτεινόμενων από την ΕΕΠΜΦ τροποποιήσεων 	
1Β Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο	1Β.1. Σχεδίαση ενός εκτεταμένου και συντονισμένου προγράμματος ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο, σε συνεργασία με την ΕΕΠΜΦ	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση σχεδιασμού καμπάνιας ενημέρωσης και εκπαίδευσης με σαφείς ομάδες-στόχους, σκοπούς και χρονοδιάγραμμα Εμπλοκή της ΕΕΠΜΦ, ΜΚΟ και σχετικών φορέων στον σχεδιασμό 	
	1Β.2. Υλοποίηση σε εθνικό επίπεδο εκστρατειών ενημέρωσης εξειδικευμένων για κάθε ομάδα-στόχο, όπως το ευρύ κοινό, τα σχολεία (εκπαιδευτικοί και μαθητές), οι πολιτικοί και τα κρατικά στελέχη, οι λιμενικές και λουιτές αρχές, και οι τομείς της οικονομίας που συνδέονται με τη χρήση της θάλασσας	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός ομάδων-στόχων που εμπλέκονται στις εκστρατείες Αύξηση της ευαισθητοποίησης για την ανάγκη προστασίας της μεσογειακής φώκιας σε όλες τις ομάδες-στόχους Η προστασία της μεσογειακής φώκιας γίνεται εθνική προτεραιότητα 	
	1Β.3. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της καμπάνιας σε τακτά διαστήματα	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη δεικτών επιτυχίας των εκστρατειών ανά ομάδα-στόχο Τακτική αξιολόγηση των εκστρατειών Προσαρμογή των στόχων και του χρονοδιαγράμματος των εκστρατειών με βάση την αξιολόγηση 	
1Γ Παροχή τεχνογνωσίας σε διεθνές επίπεδο	1Γ.1. Παροχή από την Ελλάδα εξειδικευμένης τεχνογνωσίας και υποστήριξης για τη διατήρηση της μεσογειακής φώκιας σε διεθνές επίπεδο, στο σύνολο της γεωγραφικής κατανομής του είδους	<ul style="list-style-type: none"> Συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε άλλες χώρες 	
	1Γ.2. Διάχυση της Εθνικής Στρατηγικής Προστασίας και του Σχεδίου Δράσης σε όλες τις μεσογειακές χώρες εξάπλωσης του είδους	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός χωρών/φορέων που διανεμήθηκε η Στρατηγική 	

Στόχος 2. Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας			
Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
2Α Δημιουργία εθνικού καταλόγου καταφυγίων αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας	2Α.1. Ολοκλήρωση ερευνητικής καταγραφής των καταφυγίων αναπαραγωγής της μεσογειακής φώκιας σε εθνική κλίμακα	<ul style="list-style-type: none"> Ποσοστό της ακτογραμμής που ερευνήθηκε για καταφύγια αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας 	
	2Α.2. Προσδιορισμός και χαρτογράφηση όλων των καταφυγίων όπου έχει καταγραφεί αναπαραγωγή του είδους. Διαμόρφωση απογραφικού καταλόγου, με την χρήση χωρικών μοντέλων.	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση απογραφικού καταλόγου των αναπαραγωγικών καταφυγίων της μεσογειακής φώκιας 	
2Β Παρακολούθηση της κατάστασης της μεσογειακής φώκιας	2Β.1. Εγκατάσταση συστημάτων τακτικής παρακολούθησης και εκτίμησης των πληθυσμών μεσογειακής φώκιας στις ΘΠΠ	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια με λειτουργικά και συστηματικά προγράμματα παρακολούθησης Τακτική δημοσίευση αναφορών για τα αποτελέσματα της παρακολούθησης Η παρακολούθηση των πληθυσμών σε όλη τη χώρα ολοκληρώνεται κάθε 3 χρόνια (2012, 2015) 	
	2Β.2. Βελτίωση της ικανότητας της εκτίμησης του μεγέθους και των τάσεων του πληθυσμού του είδους σε εθνικό επίπεδο και διαμόρφωση συστηματικής ή συμβατής μεθοδολογίας για την παρακολούθηση των πληθυσμών σε όλη τη χώρα	<ul style="list-style-type: none"> Σημαντική μείωση των αποκλίσεων στις εκτιμήσεις του πληθυσμού μεταξύ 2009 και 2015 	
	2Β.3. Συνέχιση και επέκταση της εφαρμογής τεχνικών παρακολούθησης από απόσταση των αναπαραγωγικών καταφυγίων, με στόχο την συλλογή στοιχείων για την γέννηση μικρών και την επιβίωσή τους, άμεσα σχετιζόμενων με την προστασία του είδους	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση των μόνιμων εγκαταστάσεων παρακολούθησης από απόσταση Τακτική δημοσίευση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης 	Η δράση πρέπει να γίνεται με συγκεκριμένη μεθοδολογία, ώστε να αποφευχθεί κάθε ενόχληση και αρνητική επίπτωση στις φώκιες
	2Β.4. Συνέχιση και βελτίωση της λειτουργίας του ΕΔΔΣΠ σε εθνικό επίπεδο και δημιουργία τοπικών δικτύων στις ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια	<ul style="list-style-type: none"> Υλοποίηση τακτικών προγραμμάτων παρακολούθησης. Τακτική δημοσίευση των αποτελεσμάτων του ΕΔΔΣΠ Ολοκλήρωση το 2015 του εθνικού χάρτη κατανομής και αφθονίας του είδους, λαμβάνοντας υπόψη την ανισότητα ερευνητικής επένδυσης στο χώρο. 	Αυτή η δράση πρέπει να υλοποιείται σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες του Στόχου 3 και 4
	2Β.5. Παρακολούθηση των επιπτώσεων των δραστηριοτήτων που θα εμφανιστούν στο άμεσο μέλλον (π.χ., μεταφορές) ή φαινομένων που θα προκύψουν από το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον (π.χ. αλλαγή κλίματος), σε συνεργασία με σχετικά ελληνικά και διεθνή Ινστιτούτα Θαλάσσιων Ερευνών (π.χ. ΕΛΚΕΘΕ, ΙΝΑΛΕ)	<ul style="list-style-type: none"> Υλοποίηση τακτικών προγραμμάτων παρακολούθησης. Τακτική δημοσίευση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης 	Παράμετροι που πρέπει να παρακολουθούνται σχετίζονται με: <ul style="list-style-type: none"> α) μελλοντικές δραστηριότητες: ναυτιλία, αλιεία β) περιβαλλοντικές αλλαγές: επιπτώσεις στα καταφύγια αναπαραγωγής, λόγω αλλαγής της θερμοκρασίας και του επιπέδου της θάλασσας, αλλαγές στη σύνθεση της ιχθυοπανίδας λόγω αύξησης της εισαγωγής ξενικών ειδών

Στόχος 2. Η εξασφάλιση της σημαντικής, για την προστασία του είδους, γνώσης της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας (συνέχεια)

Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
2Γ Μελέτη της οικολογίας και βιολογίας της μεσογειακής φώκιας	2Γ.1. Διερεύνηση της διασποράς και του ζωτικού χώρου των ατόμων του είδους	<ul style="list-style-type: none"> • Όλα τα ζώα που περιθάλπονται εφοδιάζονται με συσκευές τηλεμετρίας • Χρήση φωτο-αναγνωριστικού καταλόγου στην Ελλάδα και στις γειτονικές χώρες • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
	2Γ.2. Διερεύνηση της δομής των πληθυσμών και της γενετικής ποικιλομορφίας της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Δείγματα ιστών για γενετική ανάλυση να συλλέγονται σε κάθε περίπτωση και να φυλάσσονται στην τράπεζα δειγμάτων • Πραγματοποίηση γενετικής ανάλυσης σε σχέση με την ευρύτερη δυνατή γεωγραφική κάλυψη, εντός και εκτός Ελλάδας, για να περιγραφεί η πληθυσμιακή και γενετική δομή του είδους • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
	2Γ.3. Διερεύνηση της αναπαραγωγικής βιολογίας της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Συλλογή δειγμάτων ιστών για ανάλυση της αναπαραγωγικής βιολογίας σε κάθε περίπτωση και φύλαξή τους στην τράπεζα δειγμάτων • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
	2Γ.4. Διερεύνηση της διατροφικής οικολογίας και της τροφοδυναμικής της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Οι διατροφικές συνήθειες της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα, η δίαιτα της και η χρονική/χωρική διακύμανση, διερευνώνται εκτενώς μέσω αναλύσεων στομαχικού περιεχομένου, ιστότων και μέσω περιστασιακών παρατηρήσεων συμπεριφοράς • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
	2Γ.5. Διερεύνηση της συμπεριφοράς της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση τεχνικών παρακολούθησης από απόσταση • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
2Δ Μελέτη των βασικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών της προστασίας της μεσογειακής φώκιας	2Δ.1. Διερεύνηση της στάσης των ντόπιων απέναντι στη μεσογειακή φώκια	<ul style="list-style-type: none"> • Καθορισμός παραμέτρων για την ποσοτικοποίηση της στάσης των ντόπιων με στόχο τη σύγκριση στο χώρο και το χρόνο • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	
	2Δ.2. Διερεύνηση και μέτρηση των οικονομικών πλεονεκτημάτων και των αρνητικών επιπτώσεων που προκύπτουν από την παρουσία της μεσογειακής φώκιας σε μία περιοχή	<ul style="list-style-type: none"> • Πραγματοποίηση μελετών και παραγωγή δημοσιεύσεων 	

Στόχος 3. Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται			
Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
3A Ανακήρυξη των περιοχών αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας ως προστατευόμενες	3A.1. Όλες οι περιοχές που φιλοξενούν σημαντικούς βιότοπους αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας θεσμοθετούνται ως προστατευόμενες,	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας που θεσμοθετούνται ως ΘΠΠ 	
	3A.2. Όλες οι περιοχές που φιλοξενούν σημαντικούς βιότοπους αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας, συμπεριλαμβάνονται στο Δίκτυο <i>Natura 2000</i> και στην Εθνική Στρατηγική Προστασίας της Θάλασσας που θα εκπονηθεί, βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής μεσογειακής φώκιας που συμπεριλαμβάνονται στο Δίκτυο <i>Natura 2000</i> 	
3B Αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών για τη μεσογειακή φώκια	3B.1. Ίδρυση Φορέων Διαχείρισης, με σημαντικές αρμοδιότητες, καθώς και μέσα και ανθρώπινο δυναμικό για όλες τις ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια με Φορείς Διαχείρισης • Αριθμός Φορέων Διαχείρισης με ικανούς πόρους 	
	3B.2. Θεσμοθετούνται οι κατάλληλες ζωνοποιήσεις εντός των ΘΠΠ	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με θεσμοθετημένο και λεπτομερές σύστημα ζωνοποίησης 	
	3B.3. Θεσμοθετούνται και εφαρμόζονται αποτελεσματικά μέτρα προστασίας μέσα στις ΘΠΠ, για τη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με θεσμοθετημένα Σχέδια Διαχείρισης • Αριθμός Σχεδίων Διαχείρισης που εφαρμόζονται ενεργά • Περιοδική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των Σχεδίων Διαχείρισης 	
	3B.4. Οι ρυθμίσεις στις ΘΠΠ τηρούνται σταθερά και επαρκώς	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με λειτουργικό σύστημα φύλαξης • Μείωση των παράνομων δραστηριοτήτων στις ΘΠΠ 	
	3B.5. Πραγματοποιούνται εκστρατείες ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε κάθε ΘΠΠ, στοχεύοντας σε εμπλεκόμενες και ενδιαφερόμενες ομάδες ή φορείς	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός εμπλεκόμενων στις ΘΠΠ ομάδων στους οποίους στοχεύουν οι εκστρατείες ενημέρωσης • Αύξηση της εμπλοκής της τοπικής κοινότητας στην προστασία της μεσογειακής φώκιας και στη διαχείριση των ΘΠΠ • Ο «δείκτης ενημέρωσης» (π.χ., <i>πρόθεση πληρωμής</i>) αυξάνεται σημαντικά μεταξύ 2009 και 2015 στις ΘΠΠ • Μείωση των ηθελημένων θανατώσεων φωκών στις ΘΠΠ • Η <i>πρόθεση πληρωμής</i> των τουριστών αυξάνεται σημαντικά μεταξύ 2009 και 2015 στις ΘΠΠ 	
	3B.6. Εγκατάσταση ενός μόνιμου συστήματος παρακολούθησης του πληθυσμού μεσογειακής φώκιας στις ΘΠΠ, μέσα από την ανάπτυξη τοπικών ΔΔΣΠ, παρακολούθηση των καταφυγίων και διερεύνηση των περιστατικών θανάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με λειτουργικό σύστημα παρακολούθησης της μεσογειακής φώκιας • Αριθμός ΘΠΠ με λειτουργικό τοπικό ΔΔΣΠ • Τακτική δημοσιοποίηση της κατάστασης του πληθυσμού της μεσογειακής φώκιας στις ΘΠΠ 	
	3B.7. . Εγκατάσταση ενός μόνιμου συστήματος περιβαλλοντικής παρακολούθησης της κατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων, της θαλάσσιας ρύπανσης και της υποβάθμισης των βιοτόπων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με εγκατεστημένο και λειτουργικό σύστημα παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων • Τακτική δημοσιοποίηση της κατάστασης βασικών περιβαλλοντικών παραμέτρων μέσα στις ΘΠΠ 	
	3B.8. Εφαρμόζονται πιλοτικά μέτρα ή πρότυποι διαχειριστικοί μηχανισμοί για να μετριάσουν την εχθρότητα των ψαράδων προς τις μεσογειακές φώκιες, λόγω των ζημιών που προκαλούν οι φώκιες στο εισόδημά τους.	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ που εφαρμόζονται μέτρα για τη μείωση του ανταγωνισμού φώκιας-αλιείας • Μείωση της αρνητικής στάσης των ψαράδων στις ΘΠΠ • Μείωση των ηθελημένων θανατώσεων φωκών στις ΘΠΠ 	Βλέπε Zabel A., Holm-Müller K. 2008. Conservation performance payments for carnivore conservation in Sweden. <i>Conservation Biology</i> 22(2):247–251. DOI: 10.1111/j.1523-1739.2008.00898.x

Στόχος 3. Ο προσδιορισμός των περιοχών με σημαντικούς αναπαραγωγικούς βιότοπους μεσογειακής φώκιας, η θεσμική τους προστασία και η οργάνωσή τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, στις οποίες οι πληθυσμοί μεσογειακής φώκιας θα παραμένουν σταθεροί ή θα αυξάνονται (συνέχεια)			
Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
3B Αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών για τη μεσογειακή φώκια	3B.9. Ανάπτυξη μιας ΘΠΠ σαν πρότυπο σύστημα συνύπαρξης μεσογειακής φώκιας-ανθρώπου, όπου σχεδιάζεται ένα ξεκάθαρο «πακέτο» προνομακών μέτρων για την επιλεχθείσα κοινότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της εμπλοκής της τοπικής κοινότητας στην προστασία της μεσογειακής φώκιας και στη διαχείριση των ΘΠΠ • Μείωση της αρνητικής στάσης των ψαράδων στις ΘΠΠ • Δημιουργία ωφελειών για τις τοπικές κοινότητες μέσα στις ΘΠΠ 	
	3B.10. Διαμορφώνονται και είναι έτοιμα για εφαρμογή Σχέδια Αντιμετώπισης Έκτακτων Καταστάσεων (ΣΑΕΚ) σε κάθε ΘΠΠ για πετρελαιοκηλίδες, μαζικούς θανάτους φωκών και άλλες καταστροφές	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΘΠΠ με υιοθετημένα ΣΑΕΚ • Αριθμός επειγόντων περιστατικών που χρησιμοποιήθηκαν τα ΣΑΕΚ αποτελεσματικά 	
3Γ Δημιουργία ενός λειτουργικού δικτύου ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια	3Γ.1. Όλες οι προστατευόμενες για τη μεσογειακή φώκια περιοχές συνδέονται μεταξύ τους σε ένα λειτουργικό δίκτυο ΘΠΠ	<ul style="list-style-type: none"> • Οι ΘΠΠ για τη φώκια συνεργάζονται σε επίπεδο σχεδιασμού, δράσεων και προσωπικού • Η κατάσταση της μεσογειακής φώκιας στις ΘΠΠ βελτιώνεται 	
	3Γ.2. Υπό τον συντονισμό της ΕΕΠΜΦ, οι διαχειριστές των ΘΠΠ για τη μεσογειακή φώκια αναπτύσσουν σχέδια δράσης για το είδος για κάθε ΘΠΠ	<ul style="list-style-type: none"> • Αναπτύσσονται σχέδια δράσης για τη μεσογειακή φώκια στις ΘΠΠ και εγκρίνονται από την ΕΕΠΜΦ 	
	3Γ.3. Υπό τον συντονισμό της ΕΕΠΜΦ, οι διαχειριστές των ΘΠΠ και οι τοπικοί ενδιαφερόμενοι φορείς συναντιούνται τακτικά για να ανταλλάξουν απόψεις και εμπειρίες	<ul style="list-style-type: none"> • Πραγματοποίηση τακτικών συναντήσεων για την προστασία της μεσογειακής φώκιας με τη συμμετοχή διαχειριστών και φορέων από τις ΘΠΠ • Ανάπτυξη μιας εθνικής κοινότητας για την προστασία της μεσογειακής φώκιας, υπό τον συντονισμό της ΕΕΠΜΦ 	

Στόχος 4. Η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία του είδους σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματική εφαρμογή τους, έτσι ώστε να περιοριστούν οι απειλές και να μη χαθούν οι πληθυσμοί και οι βιότοποι της μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα			
Δράση	Υπο-δράση	Δείκτες αξιολόγησης	Παρατηρήσεις
4A Εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο μέτρων προστασίας για τη μεσογειακή φώκια	4A.1. Όλα τα αναπαραγωγικά καταφύγια της μεσογειακής φώκιας του εθνικού καταλόγου (δείτε 2Α.1) θεσμοθετούνται σαν μη προσβάσιμες προστατευόμενες ζώνες	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός αναπαραγωγικών καταφυγίων που θεσμοθετούνται σαν μη προσβάσιμες προστατευόμενες ζώνες 	
	4A.2. Εφαρμόζονται μέτρα προστασίας για τους βιοτόπους της μεσογειακής φώκιας έξω από τις ΘΠΠ, με στόχο τη μείωση των απειλών και τη ρύθμιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός περιοχών όπου εφαρμόζονται επιπρόσθετα μέτρα προστασίας • Μείωση κύριων απειλών σε εθνικό επίπεδο 	Οι δράσεις προστασίας εφαρμόζονται σε μικρότερη κλίμακα και ένταση σε βιοτόπους μεσογειακής φώκιας έξω από τις ΘΠΠ
4B Μείωση της ανθρωπογενούς θνησιμότητας της μεσογειακής φώκιας	4B.1. Εφαρμόζεται το Σχέδιο Δράσης του προγράμματος MOFI	<ul style="list-style-type: none"> • Υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης του MOFI από τις αρμόδιες αρχές • Αριθμός προτάσεων του Σχεδίου Δράσης του MOFI που εφαρμόζονται 	
	4B.2. Δημιουργούνται Ζώνες Πλήρους Απαγόρευσης της Αλιείας (ΖΠΑΑ) για την προστασία των ιχθυοαποθεμάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ΖΠΑΑ που θεσμοθετούνται • Η κατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων βελτιώνεται μέσα στις ΖΠΑΑ και στις γειτονικές περιοχές 	Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2003. Κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με τα διοικητικά μέτρα για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των πόρων αλιείας στη Μεσόγειο και την τροποποίηση των κανονισμών (εε) αριθ. 2847/93 και (εε) αριθ. 973/2001. Έκθεση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. σελ.39
	4B.3. Υποστήριξη των ιχθυοκαλλιεργειών με τεχνικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ζημιών από τη μεσογειακή φώκια	<ul style="list-style-type: none"> • Αριθμός ιχθυοκαλλιεργειών που λαμβάνουν τα κατάλληλα αποτρεπτικά μέτρα 	Οι ακουστικές συσκευές αποτροπής που κρατούν τις φώκιες μακριά από τα δίχτυα ιχθυοκαλλιεργειών, είναι παράνομες αφού προκαλούν ενόχληση σε προστατευόμενα είδη εντός των βιοτόπων τους.
4Γ Μείωση της ανθρωπογενούς υποβάθμισης του βιότοπου της μεσογειακής φώκιας	4Γ.1. Εφαρμόζονται αυστηρά περιβαλλοντικά κριτήρια για τις βιομηχανικές και γεωργικές δραστηριότητες που επηρεάζουν τους βιοτόπους της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση επιπέδων ρύπανσης στους βιοτόπους της μεσογειακής φώκιας 	
4Δ Συνέχιση της λειτουργίας του ΕΔΔΣΠ	4Δ.1. Το Εθνικό Δίκτυο Διάσωσης και Συλλογής Πληροφοριών (ΕΔΔΣΠ) συνεχίζει τη λειτουργία του σε εθνική επίπεδο και ενδυναμώνεται	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση των μελών του ΕΔΔΣΠ σε αριθμό και σε εθνική κατανομή • Βελτίωση της επικοινωνίας του ΕΔΔΣΠ σε ποιότητα και συχνότητα 	
	4Δ.2. Οι δράσεις διάσωσης και περίθαλψης συνεχίζονται σε εθνικό επίπεδο στο πεδίο και στο νέο Κέντρο Περίθαλψης υψηλών προδιαγραφών	<ul style="list-style-type: none"> • Η Ομάδα Διάσωσης είναι σε συνεχή ετοιμότητα να καλύψει το σύνολο της χώρας • Ο χρόνος ανταπόκρισης της Ομάδας Διάσωσης βελτιώνεται • Το ποσοστό των ζώων που διασώζονται και απελευθερώνονται να παραμένει υψηλό και αν είναι δυνατό να βελτιωθεί • Κατασκευή και λειτουργία του νέου Κέντρου Περίθαλψης. 	Αυτή η δράση και άλλες παρόμοιες που αφορούν και συγκεκριμένες ΘΠΠ (Στόχος 3) συντονίζονται και υλοποιούνται κεντρικά
4Ε Ανάπτυξη ενός εθνικού σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τη μεσογειακή φώκια	4Ε.1. Διαμορφώνεται και είναι άμεσα λειτουργικό ένα εθνικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Έκτακτων Καταστάσεων (ΣΑΕΚ) για εξαιρετικά ή ασυνήθιστα περιστατικά θνησιμότητας της μεσογειακής φώκιας	<ul style="list-style-type: none"> • Υιοθέτηση του εθνικού ΣΑΕΚ από τις αρμόδιες κρατικές αρχές • Το εθνικό ΣΑΕΚ είναι άμεσα λειτουργικό από πλευράς πόρων (εξοπλισμό, εκπαιδευμένο προσωπικό, χρηματοδότηση) • Αριθμός περιστατικών που χρησιμοποιήθηκε το εθνικό ΣΑΕΚ αποτελεσματικά. 	Αυτή η δράση και άλλες παρόμοιες που αφορούν και συγκεκριμένες ΘΠΠ (Στόχος 3) συντονίζονται και υλοποιούνται κεντρικά

Monk Seal & Fisheries

MOFI

"Mitigating the Conflict in Greek Seas"

Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας στην Ελλάδα
LIFE05NAT/GR/000083 "Monk seal and fisheries: Mitigating the conflict in Greek seas"